

Μπριγκ. Βλαστ., 287, 295, 396 Πρω. Δημητρ. δάρτ'ς "Ηπ. (Δωδών. Ζαγόρ. Ζίτσ. 'Ιωάνν. Κουκούλ. Κούρεντ. Μελιγγ. Πωγών. Τσαμαντ. Χουλιάρδ.) Μακεδ. (Καταφύγ. Σταν.) Σπερελλ. (Αίτωλ. 'Ακαρναν. 'Αχυρ. Σιβ.) Πληθ. δαρτάδες "Ηπ. ('Αρτοπ.) δάρτα ή, "Ηπ. ('Αργυρόκ. Δερβίτσ.) δάρτριά Λεξ. Βάιγ. δάρτριά Λεξ. Μπριγκ. ντάρτ' "Ηπ. (Δωδών. Κουκούλ. Λάκκα Σούλ.) Μακεδ. (Καστορ.) δάρτι τό, "Ηπ. (Δερβίτσ. Δρόβιαν. κ.ά.)

Τὸ Ἑλληνιστ. οὐσ. δά ρ τ η ς. Ἡ λ. καὶ εἰς Βλάχ. καὶ Σομ.

1) Ὁ δέρων, ὁ μαστιγῶν "Ηπ. ('Αρτοπ.) Σπερελλ. (Αίτωλ. 'Ακαρναν.) — Λεξ. Βάιγ. Μπριγκ. Πρω. Δημητρ.: Οἱ δαρτάδες, τρεῖς-τέσσερις κάθονταν ἀπ' τὴν ὄξου μιργιά τ' ἄλωνιου καὶ κάθι δαρτχιά πού 'ρ'ναν πᾶιναν κ' ἓνα βῆμα πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἄδι ἔρχονταν γύρω καὶ ἀλών'ζαν τοῦ σ'τάρ' (δαρτχιά = κτύπημα, πού 'ρ'ναν = πού ἔριχναν) 'Αρτοπ. 2) Λεπτός, εὐθύς καὶ εὐλύγιστος κλώνος δένδρου χρησιμεύων ὡς μαστίγιον Ζάκ. (Κερ. Μαχαιράδ. κ.ά.) Κεφαλλ. Γ. Ξενοπ., ἐνθ' ἄν.: Μοῦ κόλωσε τὸ ἄλογο καὶ ἔσπασα τὸ δάρτη ἀπάνου του, γιὰ νὰ κινήσῃ Μαχαιράδ. Νὰ μοῦ βρῆς τὸ δάρτη, γιατί δὲ μ'ἀκούει τὸ ζῶ Κερ. Δῶσε με τὸ δάρτη, νὰ δῆς πὼς προχωρᾶνε (τὰ ζῶα) αὐτόθι. "Οταν βλέπῃς τὸ παιδί καὶ σοῦ χαλάῃ, πᾶρ' καὶ τὸ δάρτη 'ς τὸ χέρι σου Κεφαλλ. Ὁ Φώτης σιάζει με τὸ σονγιᾶ του ἓνα κλαδί γιὰ νὰ τὸ κάμῃ δάρτη Γ. Ξενοπ., ἐνθ' ἄν. Συνών. βί τ σ α 1, β ο υ κ έ ν τ ρ α 1, τὰ ὅπ. βλ. β) Ράβδος μακρά, λεπτή καὶ εὐλύγιστος διὰ τῆς ὁποίας ραβδίζουσιν τὰ ἐλαιόδενδρα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συγκομιδῆς Παξ. Συνών. ρ α β δ ι σ τ ή ρ α, τ έ μ π λ α. 3) Ποιμενικὸν ἐργαλεῖον ἐξ ἐνὸς ξυλίνου κοντοῦ τοῦ δ α ρ τ ό ξ υ λ ο υ καὶ τοῦ σ τ α υ ρ ο ὦ, ἔχει δύο μικρῶν διατρήτων σανίδων προσηρμοσμένων σταυροειδῶς εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δ α ρ τ ό ξ υ λ ο υ. Διὰ τοῦ δ α ρ τ ο υ τούτου κτυποῦν ἐντὸς κάδης τὸ γάλα πρὸς ἐξαγωγήν βουτύρου "Ηπ. Πελοπν. ('Αρκαδ. 'Αρν. Βαλτεσιν. Βερεστ. Γλαντισ. Γορτυν. Δάρα 'Αρκαδ. Ζελίν. 'Ηλ. Καλάβρυτ. Κερπιν. Κοντογόν. Μεγαλόπ. Μεσσην. 'Ολυμπ. Σκορτσιν. Τριφυλ.) — Λεξ. Βλαστ., 287 Πρω. Δημητρ.: Βαροῦνε τὸ γάλα ἀνεβοκατεβαίνοντας συνέχον καὶ με δύναμη τὸ δάρτη μέσα 'ς τὴν κάδην Γλαντισ. "Ελα βάρει κ' ἐσὺ δέκα με τὸ δάρτη, ἀπόστασα Γορτυν. Μοῦ 'φκειασε ὁ γέρο-Νικολόπουλος ἓνα δάρτη με νιὰ μεγάλη λουπουνιά (= στέλεχος τοῦ φυτοῦ φλόμος) Κοντογόν. Μῶρ' τί μάζωξες τοὺς δάρτες 'φτοῦ χάμον καὶ παίζεις με δαύτους; Βερεστ. 'Εβγάλαμε τὸ βούτυρο καὶ με τὸ γάλα πού μᾶς ἔμεινε ἐκάναμε τυρὶ τῶρα θὰ πλύνουμε τὴν κάδην, θὰ βάλουμε μέσα τὸ δάρτη νὰ ξαναφτιάσωμε πάλι βούτυρο Δάρα 'Αρκαδ. Συνών. β ο ὗ ρ τ σ α 4, τὸ ὅπ. βλ., β ο υ ρ τ σ ό ξ υ λ ο 2, δ α ρ τ ό ξ υ λ ο, δ ό ν η σ τ ρ ο, δ ρ ο υ β ά ν ι, δ ρ ο υ β α ν ό ξ υ λ ο, τ α ρ ά χ τ η ς. β) Δ α ρ τ ή ρ ι, τὸ ὅπ. βλ., Πελοπν. (Βερεστ.): Φέρ' τὸ δάρτη, χριστιανή μου, πού πολεμᾷς νὰ κάμῃς δουλειὰ 'φτοῦ χάμον με τὸ πιρουνί. γ) Συνεκδοχ., τὸ ἴζημα τὸ ἐναπομένον εἰς τὸν πυθμένα τῆς κάδης κατὰ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ βουτύρου "Ηπ. (Δωδών. Κουκούλ. Λάκκα Σούλ.) Μακεδ. (Καστορ.): Δὲν ἔκατσι καὶ πουλλή ντάρτ' ἀπὸ τοῦ βούτ'ρου Κουκούλ. 4) Γεωργικὸν ἐργαλεῖον χρησιμεύον πρὸς ἐκκόκκισιν τῶν θερισμένων δημητριακῶν, σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου. Ἀποτελεῖται ἐκ δύο ξυλίνων κοντῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἰς χρησιμεύει ὡς λαβή, ὁ δ' ἕτερος βραχύτερος, ἀλλὰ περισσότερον παχὺς τοῦ πρώτου, προσδεδεμένος διὰ σχοινίου εἰς τὸ ἄκρον τοῦ πρώτου κινεῖται ἐλευθέρως 'Ερεικ. "Ηπ. (Δερβίτσ. Δρόβιαν. Δωδών. Ζαγόρ. Ζίτσ. 'Ιωάνν. Κουκούλ. Κούρεντ.

Μελιγγ. Πωγών. Ραδοβύζ. Τσαμαντ. Χιμάρ. Χουλιάρδ. κ.ά.) Κέρκ. ('Αργυράδ.) Κεφαλλ. (Κουβαλάτ. Χαβδάτ.) Μαθράκ. Μακεδ. (Καταφύγ. Σταν.) Ὁθων. Πελοπν. (Γαργαλ.) Σπερελλ. (Αίτωλ. 'Αχυρ. Σιβ.) — Λεξ. Βλαστ., 295 Πρω. Δημητρ.: Ταχιά νὰ πάρ'ς τοῦ δάρτ' καὶ νὰ 'εθῆς νὰ στουμπίσουμι Καταφύγ. Πῆε κ' ἐματακοπάνησε τ' ἀστάκια με τὸ δάρτη (ἀστάκια = στάχυα) Ὁθων. Πᾶρι τοῦ δάρτ' νὰ στ'μπήης τοῦ καλαμπόζ' (στ'μπήης = ἐκκοκκίσῃς) Αἰτωλ. Τὸν βάρισαν με τὸν δάρτ' καὶ τὸν σκότονσαν αὐτόθι. Στερεὰ στελώνουμε τὰ χειρόβουλα κατὰς ἀδικατάλλαβα ἀστάκν με ἀστάκν καὶ πιανουμι ὅσο ἔξι νοματαῖσι τσοῦ δάρτηδες καὶ τὰ δαρτίζουμε (ἀδικατάλλαβα = ἀντικατάλλαγα = κατ' ἀντίθετον κατεύθυνσιν) 'Αργυράδ. Συνών. κ ό π α ν ο ς. 5) Τὸ θηλ. ὑπὸ τύπ. μεγεθυντ., τὸ ράπισμα "Ηπ. ('Αργυρόκ. Δερβίτσ.): "Αχ, δάρτα πού θέλεις! 'Αργυρόκ. Τοῦ 'δωκε μιὰ δάρτα καὶ τοῦ 'τρεξε τὸ κεφάλι Δερβίτσ. 6) Ὁ λόγῳ παθήσεως ἢ ζωηρᾶς συγκινήσεως ἔντονος καρδιακὸς παλμὸς "Ηπ. (Ζαγόρ. 'Ιωάνν. κ.ά.) Πελοπν. (Μεσσην.) — Λεξ. Βλαστ., 396 Δημητρ.: "Εχω δάρτη 'ς τὴν καρδιά Μεσσην. Τ'νύχτα μ' ἐπιακί οὐ δάρτ'ς πάλι 'Ιωάνν. "Εχον δάρτ' 'ς τὰ στήθια μ' Ζαγόρ. β) Ἐντονὸς πόνος ὁ ὁποῖος δίνει εἰς τὸν ἀσθενῆ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ξυλοκοπεῖται "Ηπ. (Πάργ.)

δαρτιά ή, ἐνιαχ. δαρτχιά "Ηπ. ('Αρτοπ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. δά ρ τ η ς διὰ τῆς παραγωγ. καταλ. -ι ά.

Πλήγμα διὰ τοῦ δάρτου, διὰ τὸν ὅπ. βλ. δά ρ τ η ς 4, ἐνθ' ἄν.: Οἱ δαρτάδες, τρεῖς-τέσσερις κάθονταν ἀπ' τὴν ὄξου μιργιά τ' ἄλωνιου καὶ κάθι δαρτχιά πού 'ρ'ναν, πᾶιναν κ' ἓνα βῆμα πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἄδι ἔρχονταν γύρω καὶ ἀλών'ζαν τοῦ σ'τάρ'.

δαρτίζω "Ηπ. ('Αργυρόκ. Κούρεντ. κ.ά.) Κέρκ. ('Αργυράδ. Αὐχινόν. Καρουσ. Περούλ. Ραχτ.) Μαθράκ. Ὁθων. Παξ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. δά ρ τ η ς διὰ τῆς παραγωγ. καταλ. -ί ζ ω.

1) Δέρνω Μαθράκ. Ὁθων.: Τό 'πιακε τὸ παιδί καὶ τὸ δάρτισε ἐνθ' ἄν. 2) Ραβδίζω, κτυπῶ διὰ τοῦ δάρτου τοὺς στάχυν θερισμένου σίτου ἢ κριθῆς πρὸς ἐκκοκκισμόν ἢ τὰ ἐλαιόδενδρα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συγκομιδῆς τοῦ ἐλαιοκάρπου ἐνθ' ἄν.: Μὴ δαρτίζῃς αὐτοῦ, πού δὲν εἶναι ἐλμές. Δὲ βλέπεις, πού πέφτουνε φοῦντες; Παξ. Τὸ δαρτίζουμε τὸ στᾶρι με δύο δάρτηδες Κέρκ. (Αὐχινόν. κ.ά.) Ὑπάρχουν ἀλώνια πού δαρτίζουμε τὸ ργιάκι (ργιάκι = ἀράκι, εἶδος ἀρακῆ) Μαθράκ. Συνών. ρ α β δ ί ζ ω. 3) Πλήττοντας διὰ τοῦ δάρτου τὸ γάλα ἐξάγω τὸ βούτυρον Ὁθων.: Δὲν τὸ δαρτίζουμε τὸ γάλα ἐμεῖς οἱ Ὁθωνιώτες. Συνών. δ ο ν ὦ.

δαρτισιά ή, Παξ.

Ἐκ τοῦ δ α ρ τ ί ζ ω καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ι ά.

Δ α ρ τ ι ά, δ α ρ τ ι σ μ α τὰ ὅπ. βλ.: Κάθε δαρτισιά ἐμαζώναμε ἀπὸ δυὸ καὶ τρία τερτικά (ἐννοεῖται ἐλαιῶν τερτικά = εἶδος καλᾶθων χρησιμευόντων ὡς μέτρον χωρητικότητος).

δάρισμα τό, Κέρκ. ('Αργυράδ. κ.ά.) Ὁθων. Παξ. — Κ. Θεοτόκ., Βιργ. Γεωργ., 47 δάρτ'σμα "Ηπ. (Κούρεντ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ ρ. δ α ρ τ ί ζ ω.

Ὁ διὰ τοῦ δάρτου ραβδισμὸς τῶν σταχῶν θερισμένου σίτου ἢ κριθῆς ἢ ἄλλων, δημητριακῶν πρὸς ἐκκοκκισμόν

